

INSTYTUT CHEMICZNEJ
PRZERÓBKI WĘGLA

1955-2016

Wyznaczenie udziału energii chemicznej z procesu koksowania w entalpii fizycznej gorącego koksu

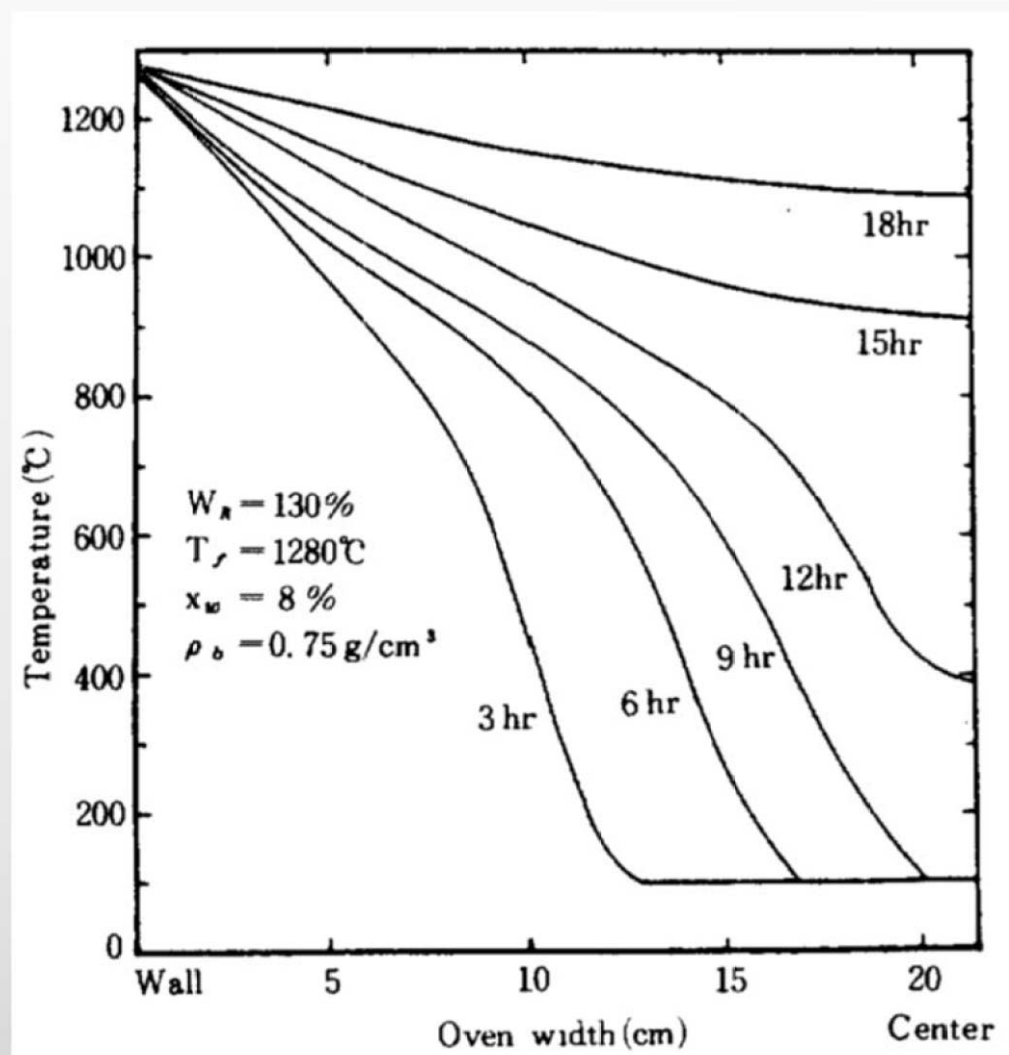
M. Ściążko, B. Mertas, L. Kosyrczyk
Instytut Chemicznej Przeróbki Węgla, Zabrze

Zakres prezentacji

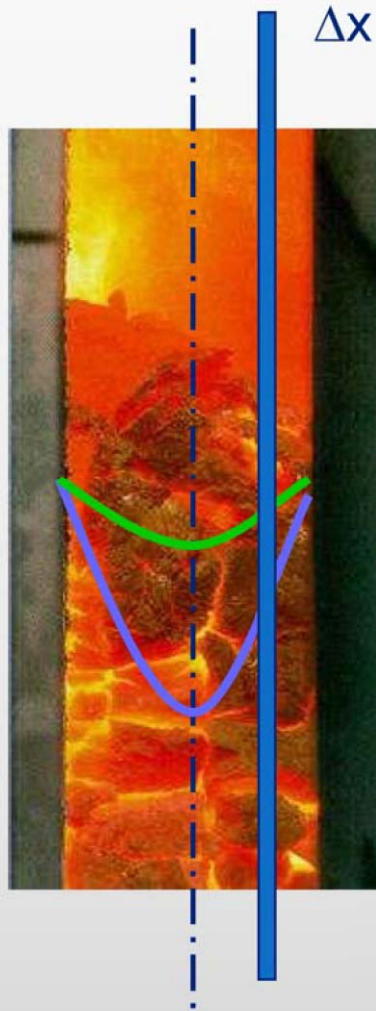
1. Wstęp teoretyczny
2. Opis problemu
3. Algorytm postępowania
4. Model PIROKIN
5. Efekty badań
6. Podsumowanie

Profile temperatur w komorze koksoowniczej

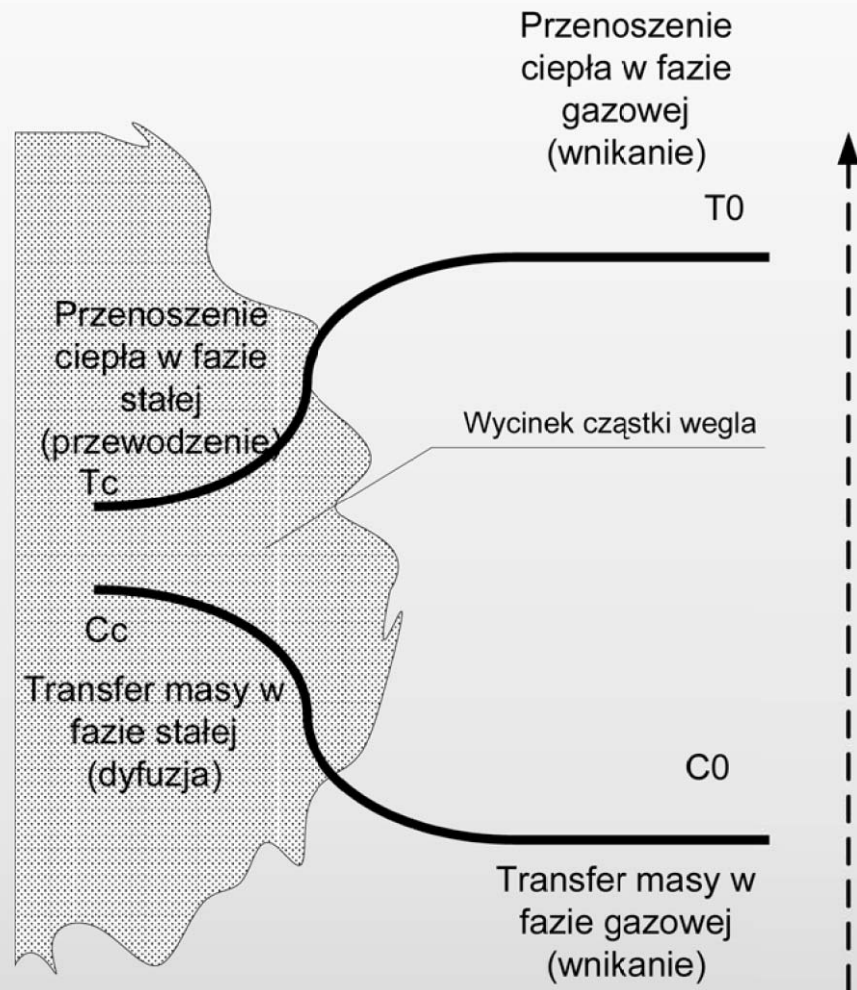
Pseudo kinetyczny model pirolizy węgla

- grubość warstwy jest pomijalna w stosunku do szerokości komory
- temperatura w elemencie jest stała w danym czasie
- opory dyfuzyjne i cieplne są pomijalne
- piroliza w warstwie jest opisana równaniem pierwszorzędowym i ujmuje ewentualne efekty oporów
- stosowane równania pseudo kinetyczne są otrzymane w retorcie o niewielkiej średnicy w porównaniu do skali przemysłowego reaktora
- wyznaczanie parametrów równania sprowadza się do określenia stanów pseudo równowagowych w danej temperaturze reakcji

Schemat ruchu ciepła i masy

- ▶ Transport ciepła do powierzchni ziarna
- ▶ Transport ciepła w ziarnie
- ▶ Powierzchnia rozkładu węgla (kinetyka)
- ▶ Uwolnienie części lotnych
- ▶ Transport części lotnych do powierzchni
- ▶ Transport części lotnych do rdzenia przepływu
- ▶ Piroliza zachodzi warstwowo ze względu na T_x
- ▶ Zmiany strukturalne w czasie reakcji
- ▶ Proces dla analizy makro opisany równaniami pseudo kinetycznymi ujmującymi wpływ rozkładu koncentracji i temperatury

Problem

Wyznaczenie udziału energii chemicznej z procesu koksowania w entalpii fizycznej gorącego koksu

Wskaźnik przemiany

$$\frac{\Delta_p H^0}{\Delta_{fiz} h_{prod} + Q_{str}} = \alpha$$

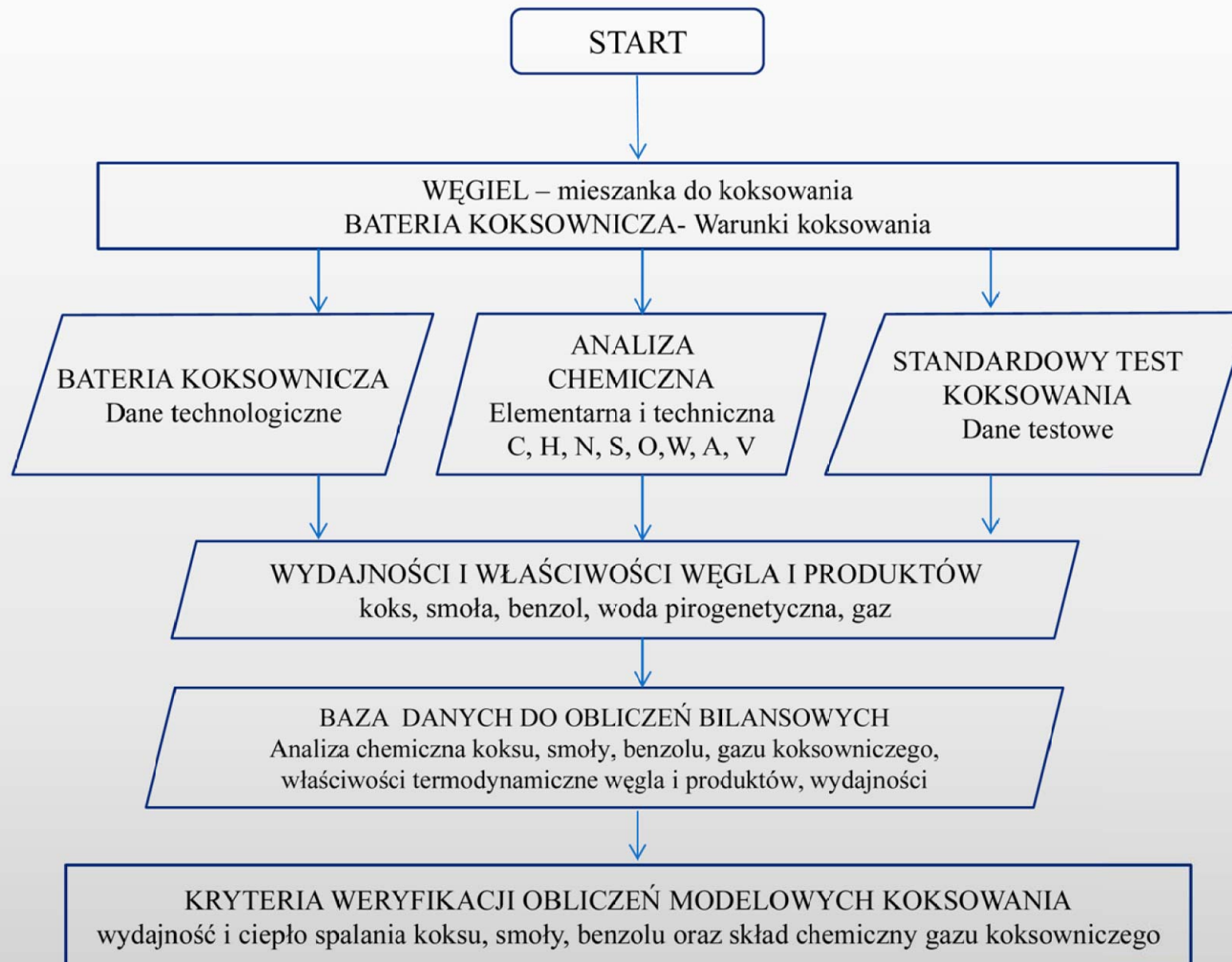
$$Q_p = (1 + \alpha)(\Delta_{fiz} h_k + \Delta_{fiz} h_w + Q_{str})$$

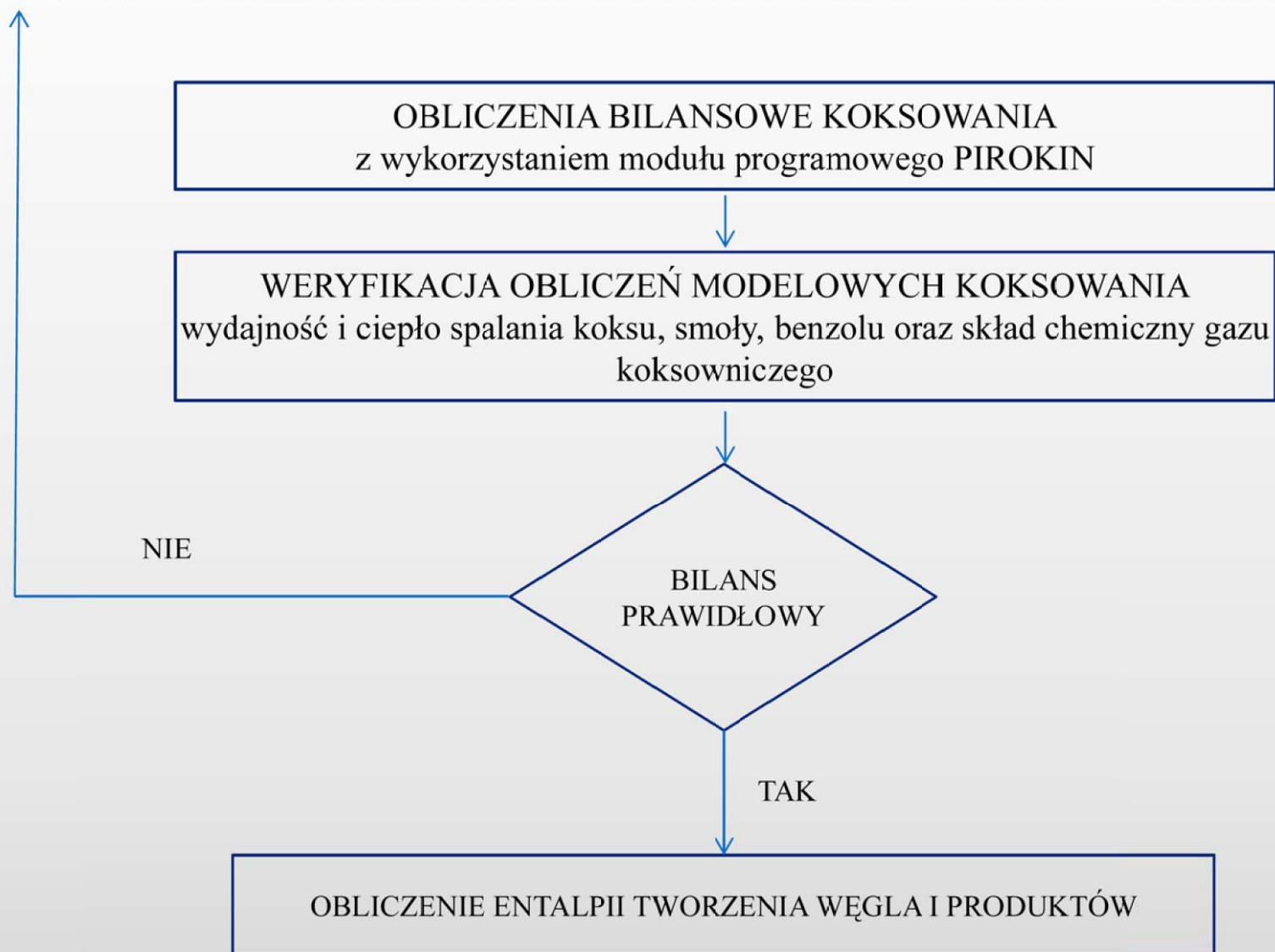
$$(1 + \alpha)\Delta_{fiz} h_k = \Delta_{fiz} h_k + \Delta_p H^0 \frac{\Delta_{fiz} h_k}{\Delta_{fiz} h_{prod} + Q_{str}}$$

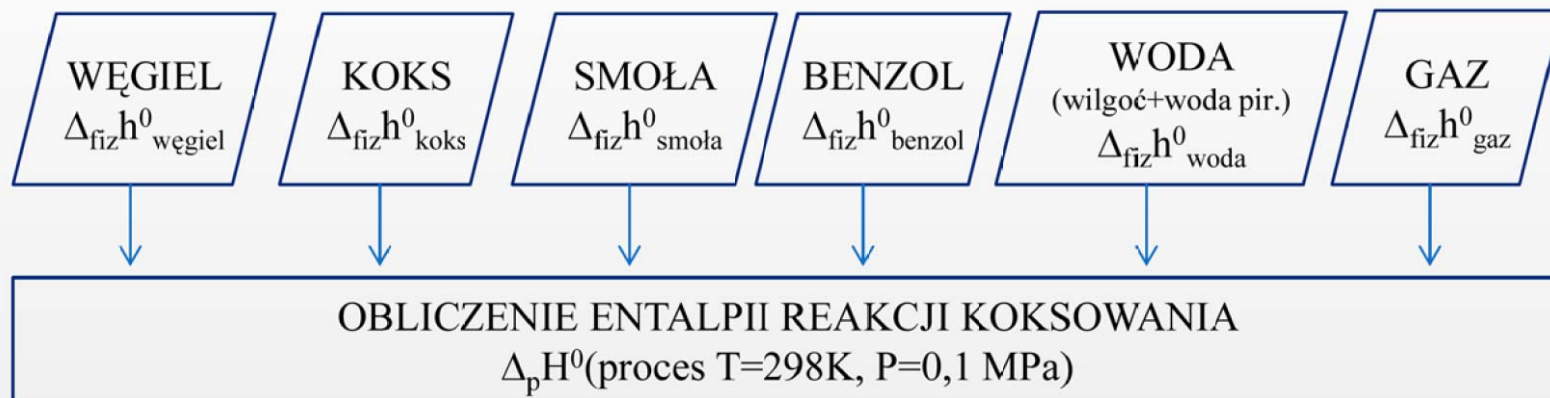
$$R_g = \frac{\Delta_{fiz} h_k + \left(\Delta_p H^0 \cdot \frac{\Delta_{fiz} h_k}{\Delta_{fiz} h_p + Q_{str}} \right)}{\Delta_{fiz} h_k}$$

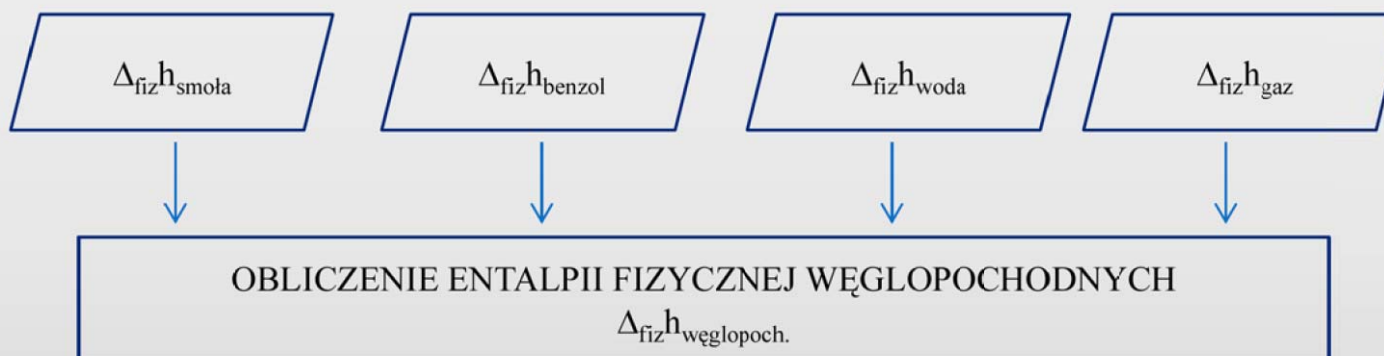
Algorytm postępowania

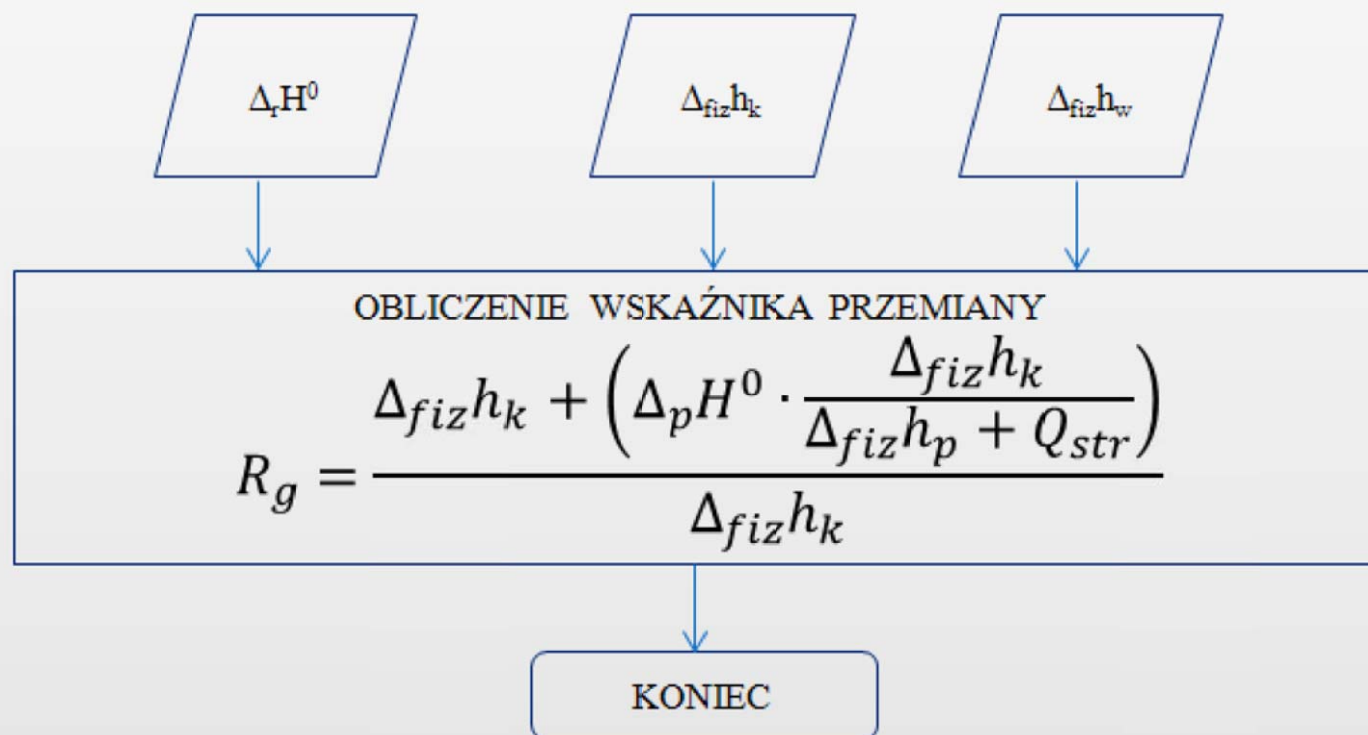

Model pirolizy węgla

- ▶ Kluczowym założeniem modelu jest przyjęcie, że rozkład termiczny substancji węglowej zachodzi zgodnie z następującym równaniem kinetycznym:

$$\frac{dV}{d\tau} = k(V^0 - V)$$

gdzie: $V \rightarrow V^0$ jeżeli $\tau \rightarrow$ nieskończoności

Nieznane parametry: k – stała szybkości reakcji oraz wydzielona ilość części lotnych V są zazwyczaj przedmiotem badań eksperymentalnych.

Model pirolizy węgla

- ▶ Przyjmując, że koksovanie jest procesem wolnego ogrzewania ziaren węglowych, które ogrzewają się równomiernie w całej objętości można założyć stałość wzrostu temperatury układu m [K/s]. Zatem:

$$m = idem = \frac{dT}{d\tau}$$

Wstawiając tą zależność do rów.(1) oraz uwzględniając wcześniejsze równanie Arrheniusa uzyskujemy:

$$\frac{dV}{dT} = \frac{1}{m} k_0 \exp\left(\frac{-E}{(MR)T}\right) (V^0 - V)$$

Model pirolizy węgla

Zakładając, że proces pirolizy węgla można opisać układem równoległych reakcji rozkładu dla wszystkich podstawowych produktów końcowych, tzn.: CH₄, C₂H₆, H₂, CO, CO₂, BTX, H₂O, H₂S, NH₃ to równ.(7) słuszne jest dla każdego składnika oddzielnie, przy czym zarówno Vx^0 jak i kx_0 odnoszą się do danego składnika.

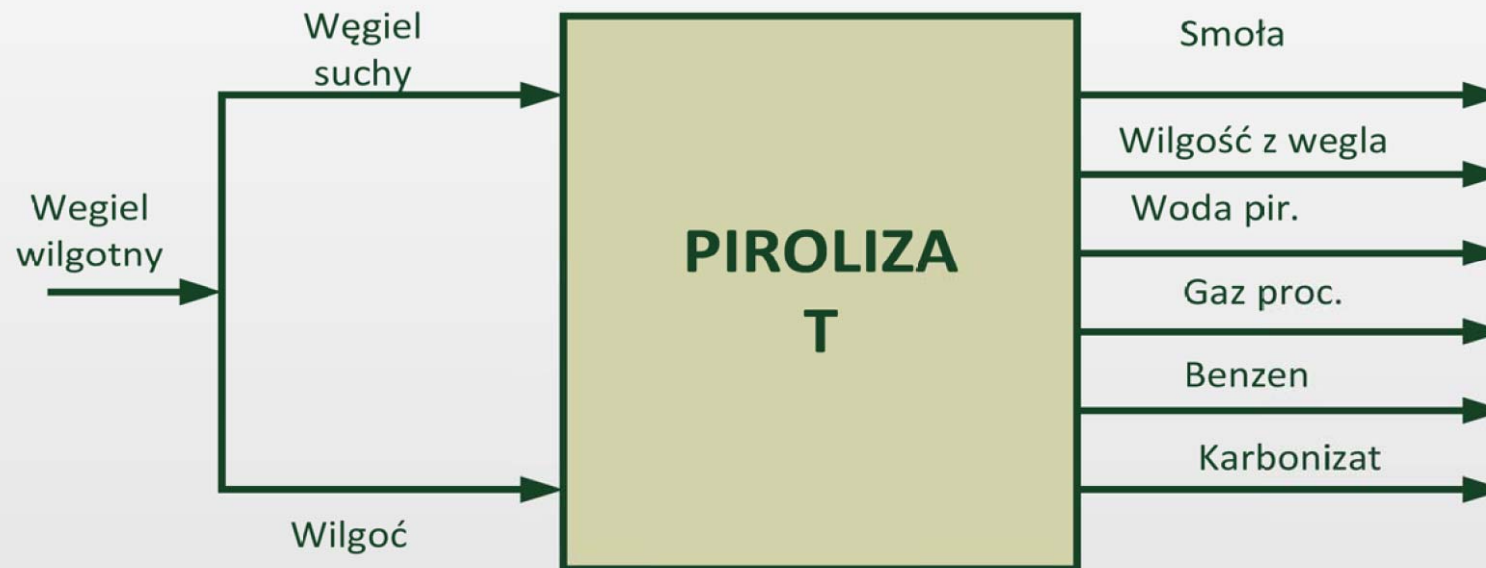
$$Vx = Vx^0 \left\{ 1 - \exp \left[\frac{-1}{m} kx_0 \int_{T_{ot}}^T \exp \left(\frac{-Ex}{(MR)T} \right) dT \right] \right\}$$

Dla każdej temperatury końcowej pirolizy T winien spełniony być warunek:

$$\sum_i Vx_i + S_p = V_t$$

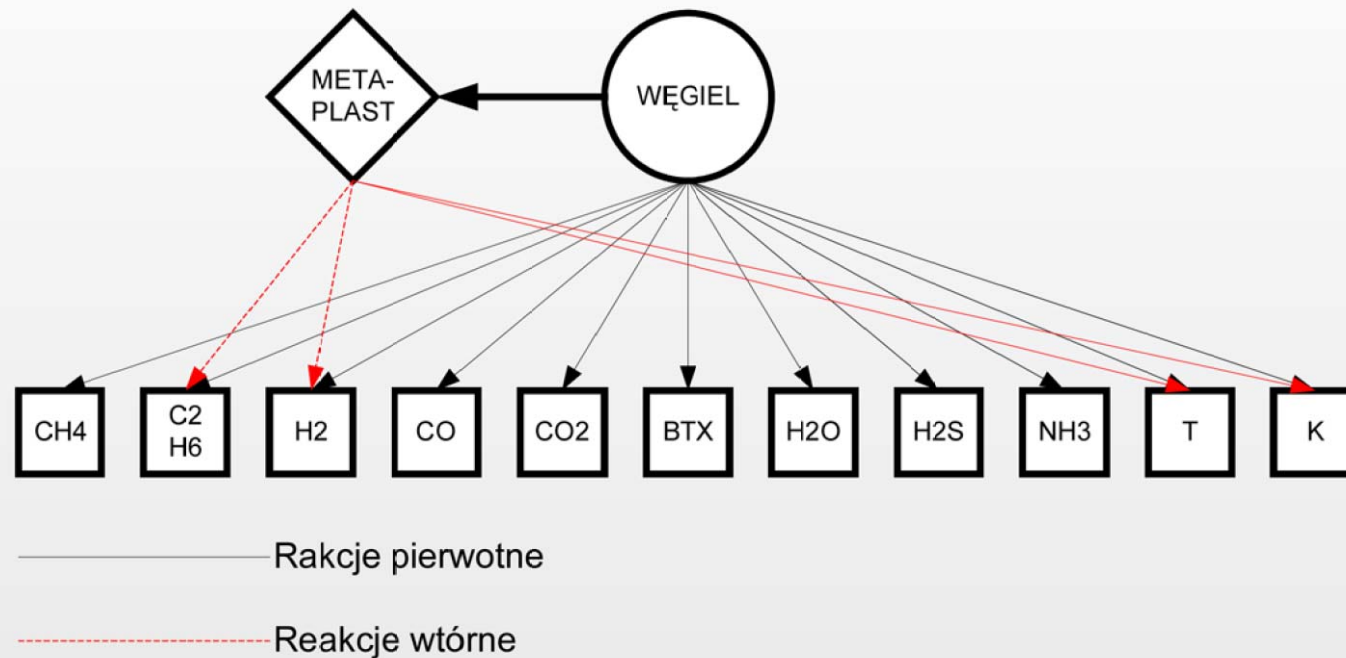
wynikający z prawa zachowania materii, który mówi, że suma wydzielonych substancji lotnych oraz powstałej smoły pierwotnej wytworzonego w reakcji pirolizy równa jest efektywnej ilości części lotnych podlegających reakcji rozkładu.

Schemat bilansowy pirolizy

Mechanizm pirolizy

W pierwszej fazie pirolizy tworzy się niestabilna faza przejściowa zwana „metaplastem” oraz uwalniane są bezpośrednio ze struktury węgla stabilne cząsteczki wymienionych wyżej związków chemicznych. Metaplast – pierwotna smoła węglowa ulega następnie przemianom wtórnym z wytworzeniem składników lotnych oraz koksu. Przemiany metaplastu można zamodelować podobnie jak reakcje główne. Zasadniczym problemem jest jednak brak odpowiednich danych eksperymentalnych.

Rozkład wtórny smoły pierwotnej

Dla uproszczenia rozwiązania zagadnienia rozkładu smoły pierwotnej można przyjąć modelowy związek chemiczny reprezentujący skład smoły, który w części ulega wtórnemu rozkładowi na prostsze substancje. W rozważanym przypadku jako związek referencyjny dla smoły przyjęto naftalen o wzorze sumarycznym $C_{10}H_8$, który ulega następującej reakcji:

gdzie: $a_1 = 0,3$; $a_2 = 0,1$; $a_3 = 2,8$; $a_4 = 8$

Współczynniki a_1 , a_2 , a_3 , a_4 zostały wyznaczone przy przyjęciu, że w temp. 600K ulega reakcji wtórnej 10% wydzielonej smoły pierwotnej, a w temp. 1300K 70%. Zmiana ilości smoły ulegającej wtórnemu rozkładowi zachodzi wg zależności liniowej w podanym zakresie.

$$\omega(T) = A \cdot T + B$$

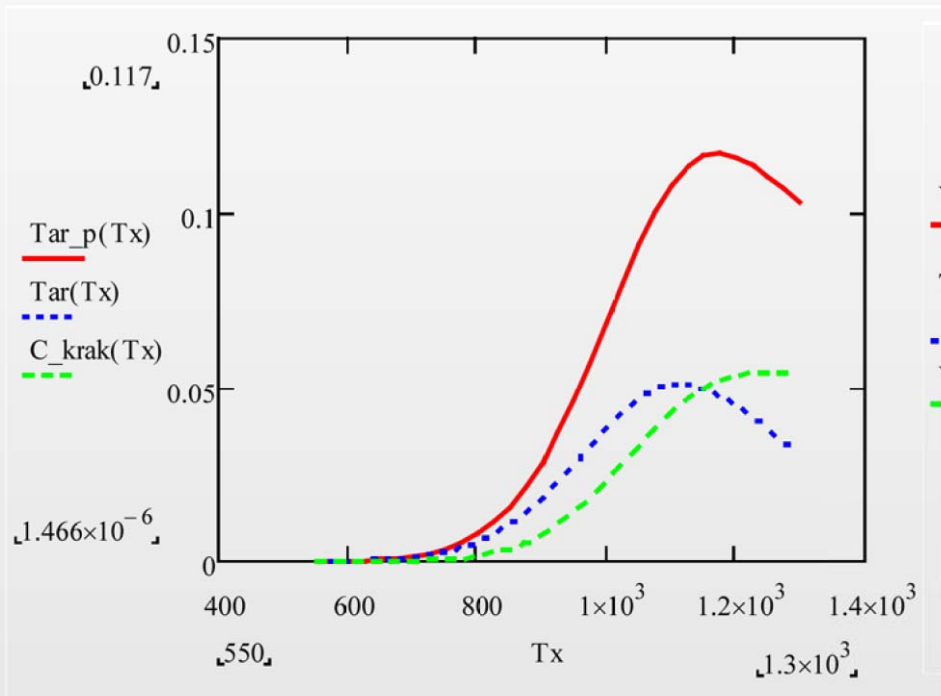

Wyniki obliczeń kinetycznych

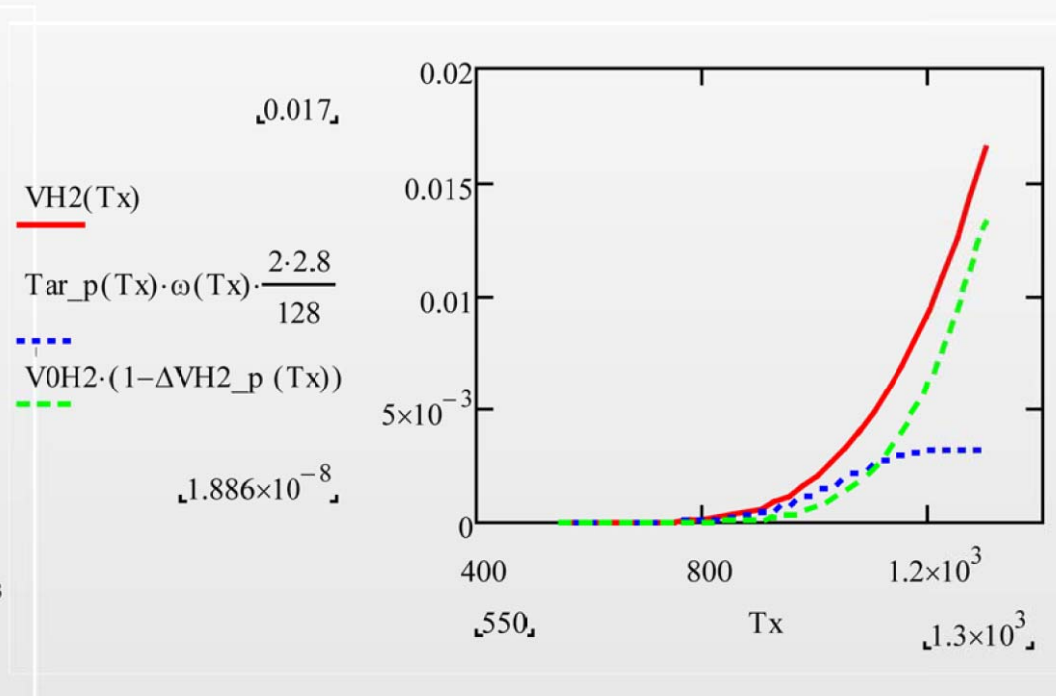

Rozkład smoły pierwotnej

Koks wtórny

Wodór

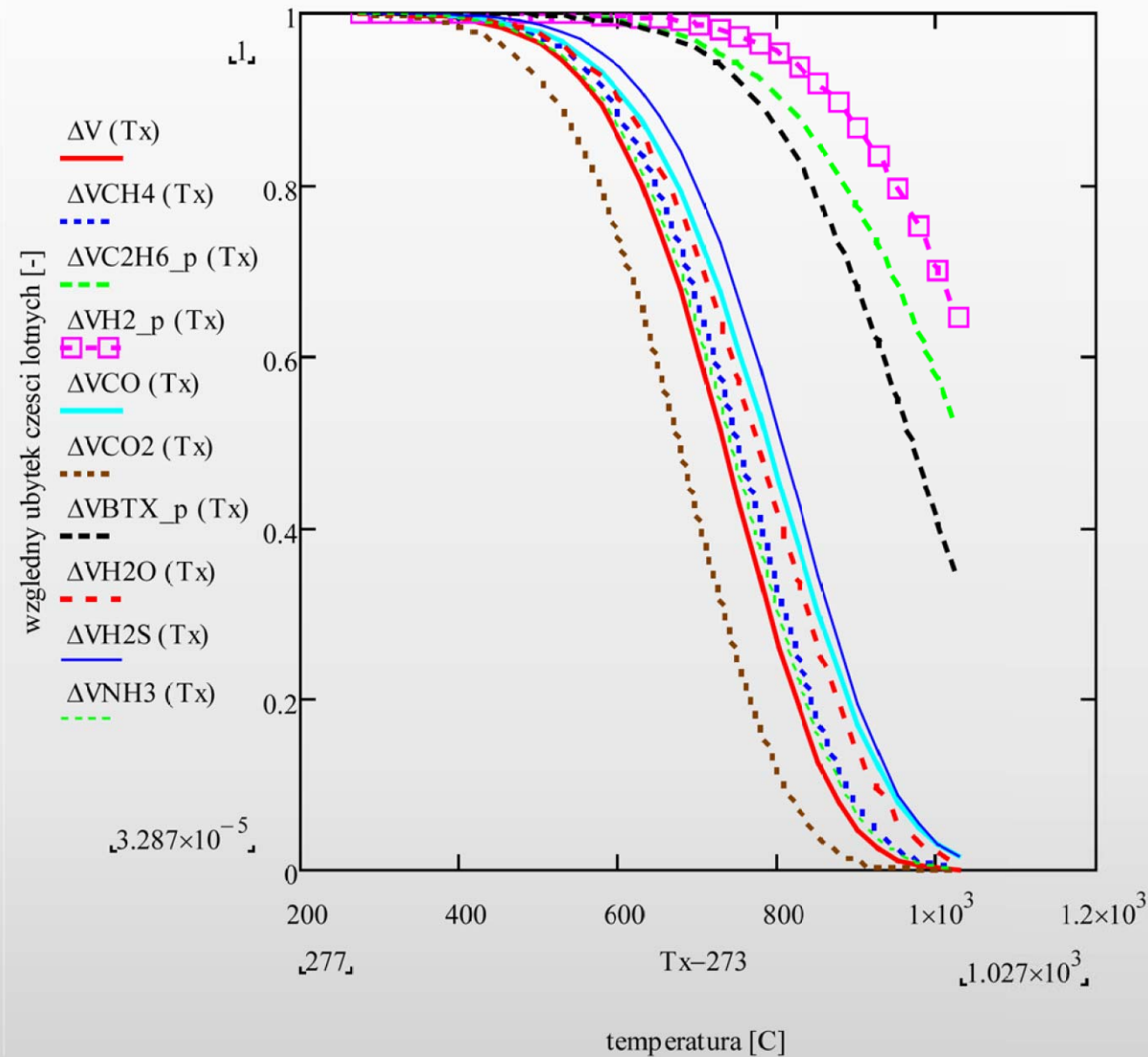

- Wydajność smoły pierwotnej
- Wydajność smoły końcowa
- Wydajność koksu wtórnego

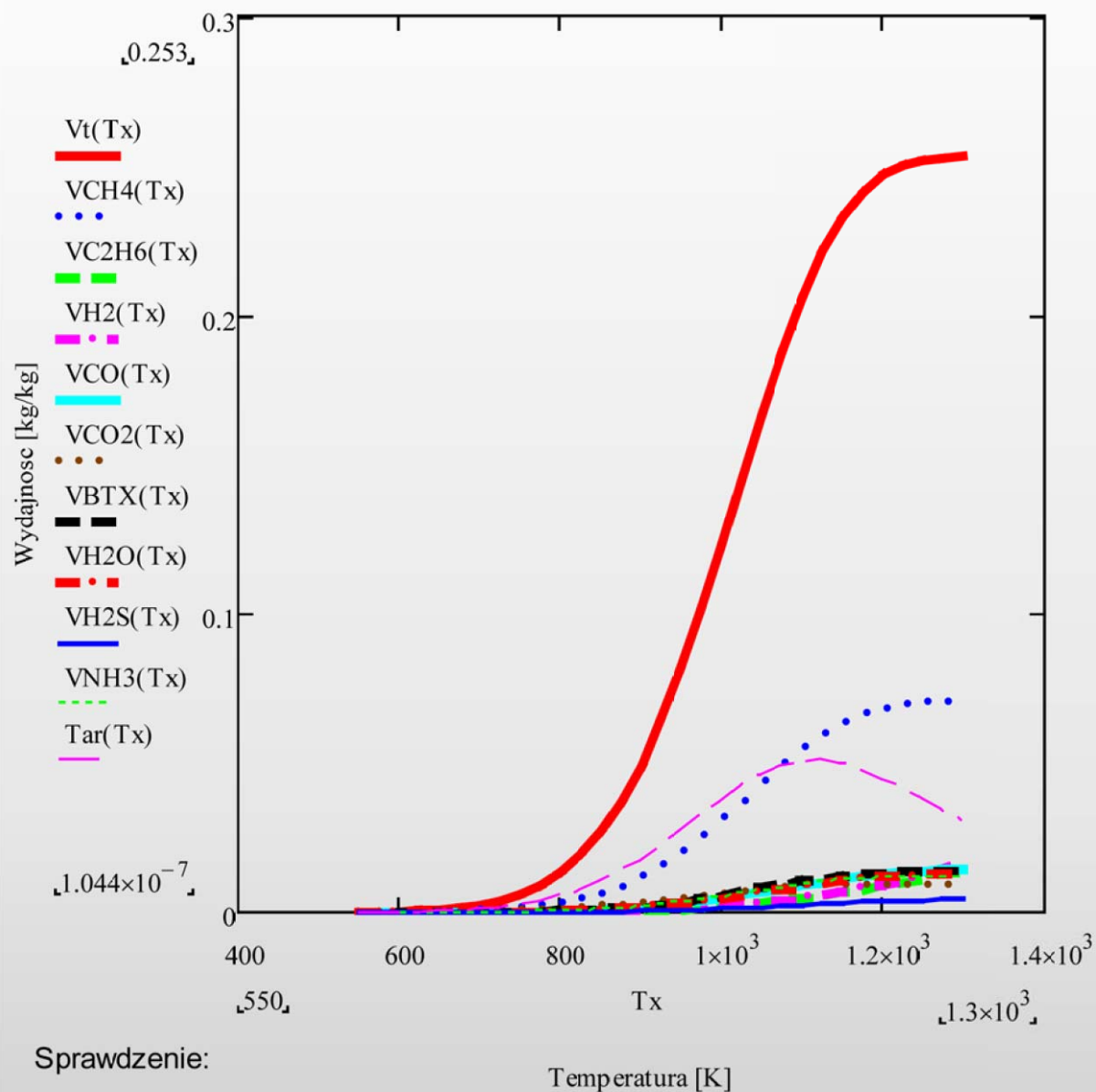
- Wydajność wodoru pierwotnego
- Wydajność wodoru z rozkładu smoły
- Wydajność końcowa wodoru

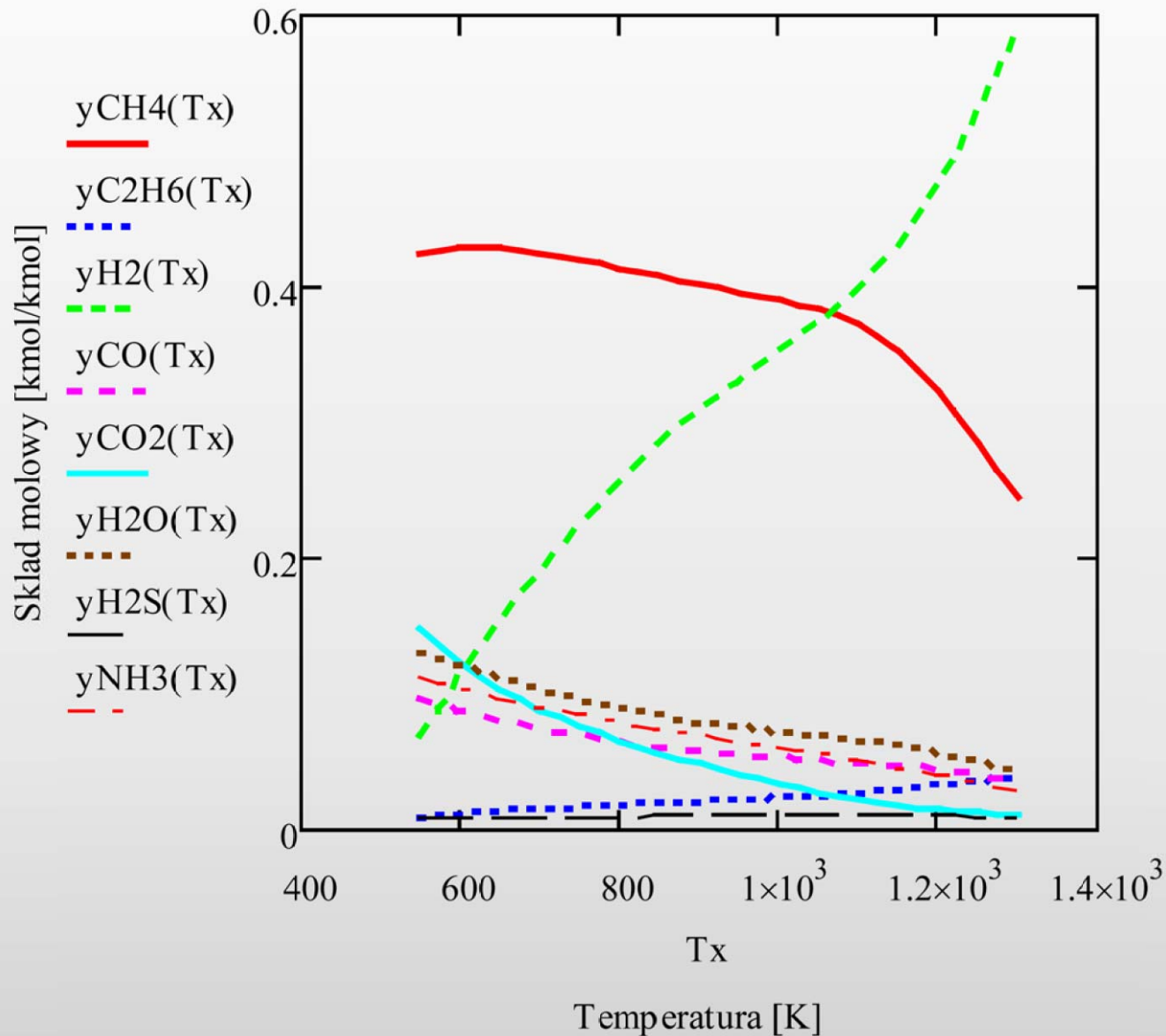
Względny ubytek części lotnych

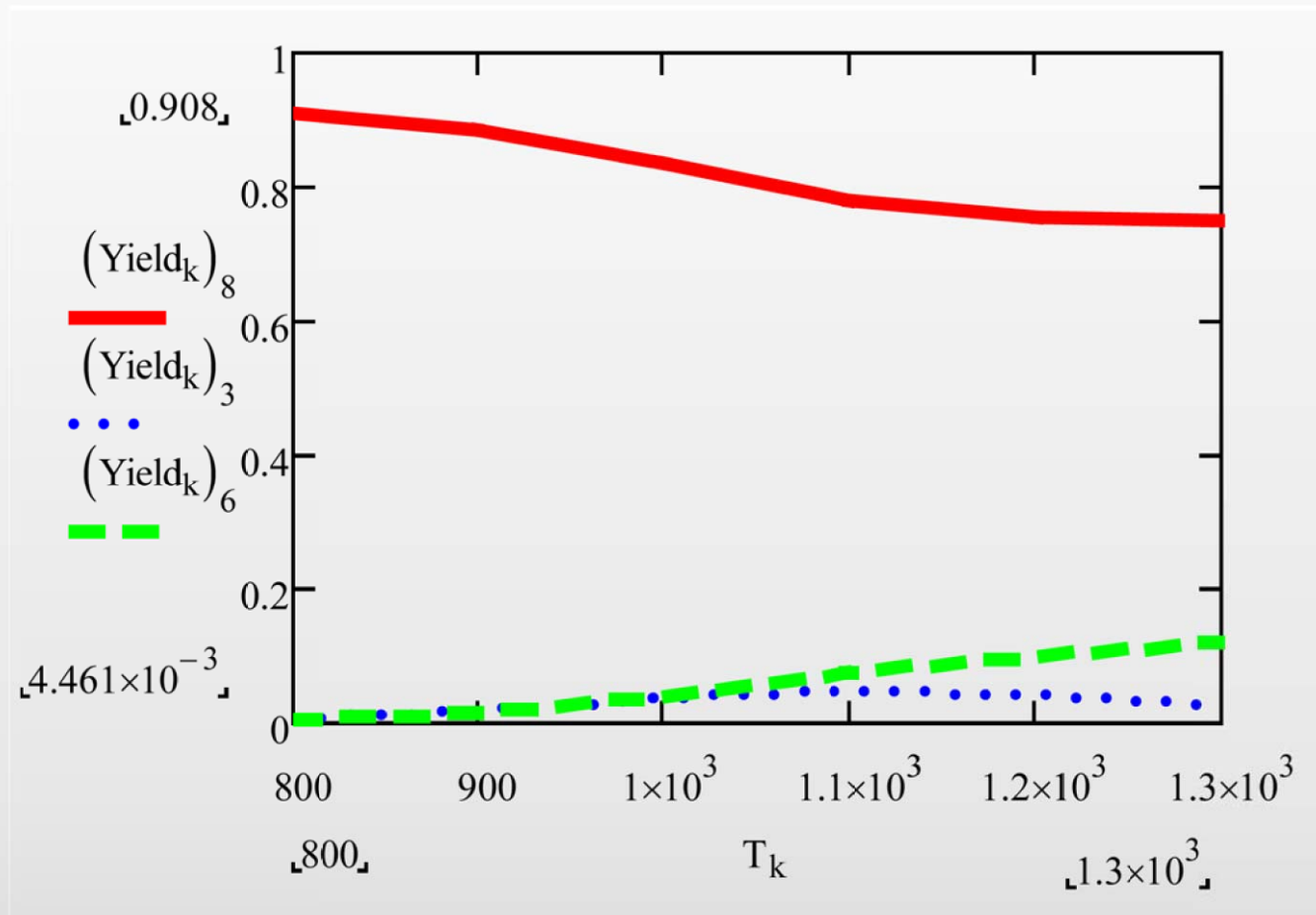
Wydajność produktów

Skład gazu po pirolizie

Wydajność produktów [kg/kg]

— Koks

— Smoła

— Gaz

Bilans pierwiastkowy pirolizy 1kg węgla, T=1300K

	Węgiel	Woda	smola	wodopir	woda	gaz	BTX	karbo	
Mz =	0.774	0	0.0294	0	0	0.0553	0.0134	0.6759	C
	0.042	0.0091	0.0019	0.0011	0.0091	0.0313	0.0011	0.0066	H
	0.024	0.0729	0	0.0087	0.0729	0.0113	0	0.004	O
	0.005	0	0	0	0	0.0034	0	0.0016	S
	0.012	0	0	0	0	0.0051	0	0.0069	N
	0.061	0	0	0	0	0	0	0.061	A

Węgiel
Produkty

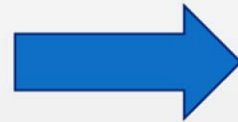
Wskaźniki bilansu masowego

T=1300 K

Węgiel – 1 kg

Pierwiastek	Udział[%]
C	77.4
H	4.2
O	2.4
S	0.5
N	1.2
A	6.1
W	8.2

Cz. lotne	Udział[%]
Vt	21.7
Vdaf	25.3

Produkty

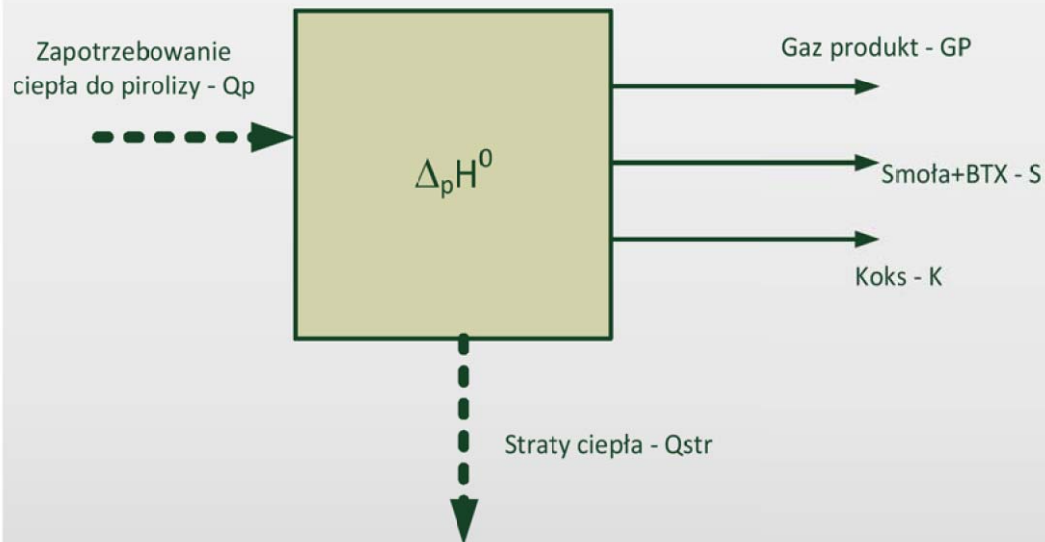
Strumień	Wydajność [kg]
Koks	0.756
Gaz suchy	0.106
Para wodna	0.092
Benzen	0.014
Smoła	0.032

Składnik	Udział[%]
H ₂	61.6
CO	3.6
CH ₄	25.7
CO ₂	1.2
C ₂ H ₆	4.0
H ₂ S	0.9
NH ₃	3.0

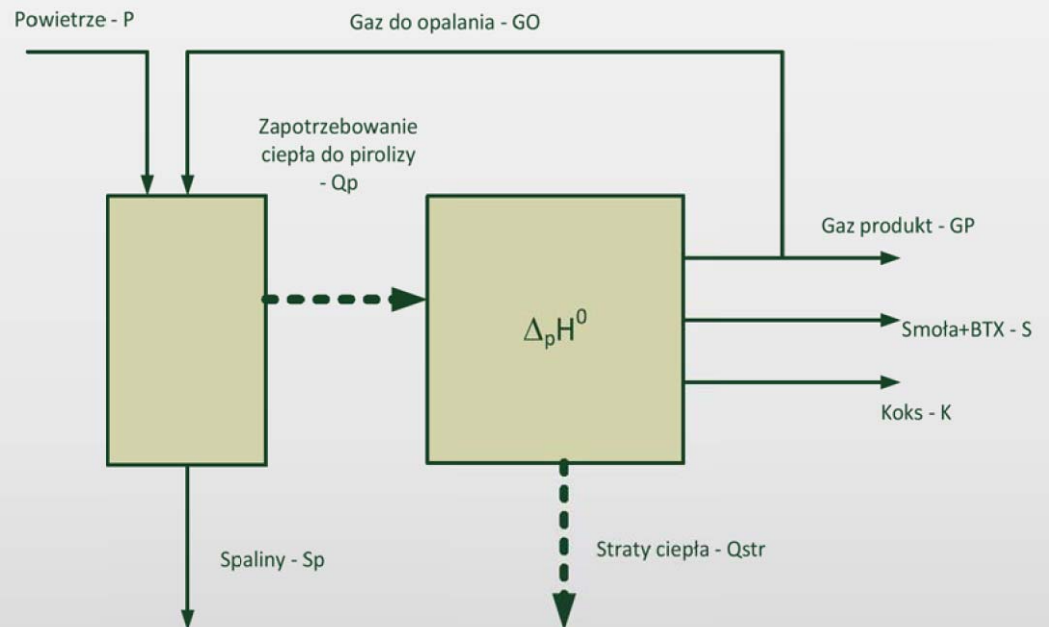
$V_g = 0.283 \text{ m}^3/\text{kg}$ (suchy)
($T = 288\text{K}$, $P = 1.013 \text{ bar}$)

Schemat bilansowy koksovania

- ▶ Komora koksoownicza – proces koksovania – układ A

- ▶ Komora koksoownicza z układem opalania – układ B

Entalpia reakcji - literatura

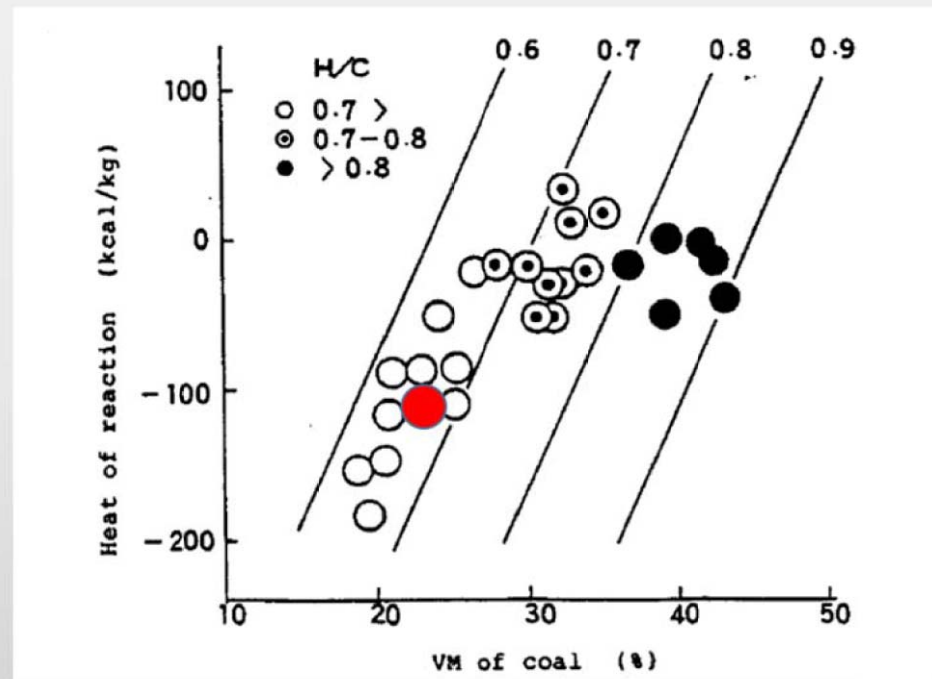

- ▶ Według Merrick'a Całkowite ciepło reakcji pirolizy dla węgli o zawartości części lotnych 15, 25 i 35% wynosi odpowiednio 465, 616 i 653 kJ/kg węgla (daf).
- ▶ Wartości te są nieco większe niż zaprezentowane przez Kasperczyka i Simonisa oraz Agroskina, którzy ocenili tę wartość na poziomie 424 kJ/kg (daf) i 299 kJ/kg (daf).

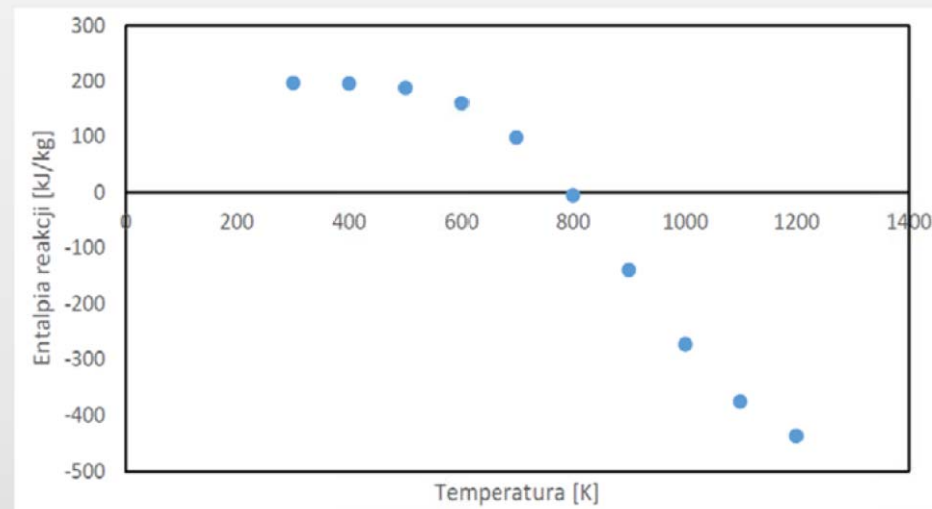
Entalpia reakcji - literatura

- ▶ Z kolei Mitsumasa Hijiriyama i in. przedstawili poniższy wykres, z którego wynika, że efekt cieplny reakcji jest zależny od zawartości części lotnych w węglu oraz stosunku atomowego H/C.

Efekt cieplny reakcji w poszczególnych zakresach T

- ▶ Początkowo piroliza jest endotermiczna a następnie egzotermiczna
- ▶ Należy w obliczeniach przyjąć uśredniony efekt cieplny za cały okres pirolizy

Efekt cieplny reakcji w temp. 950°C wynosi - 450 kJ/kg

Założenia do obliczeń

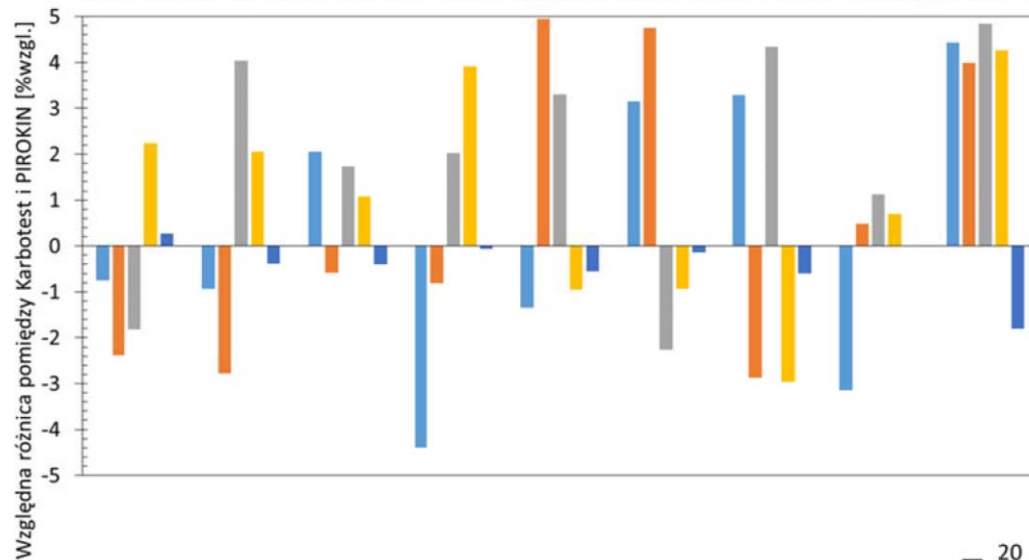

- ▶ Bilans odniesiony do 1 kg węgla (ar)
- ▶ Temperatura pirolizy – 300-1223K
- ▶ Temperatura referencyjna – 298K
- ▶ Temperatura otoczenia – 298K
- ▶ Temperatura produktów – 300-1223K

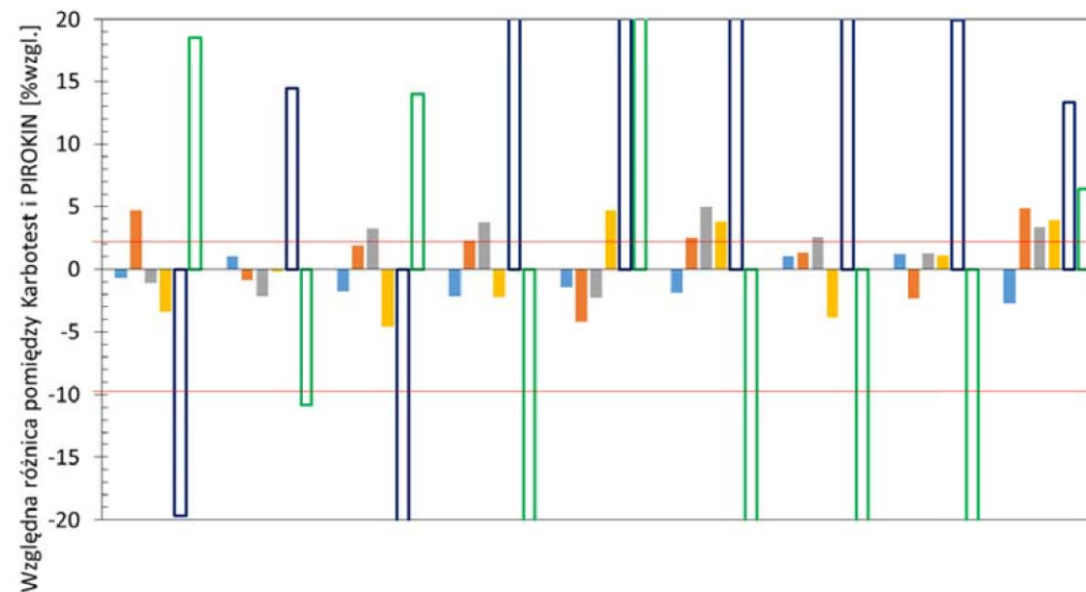

Wyniki obliczeń bilansowych

■ smoła ■ woda pir ■ gaz ■ BTX ■ koks

■ H2 ■ CO ■ CH4 ■ CO2 ■ H2S ■ NH3

Wyniki obliczeń bilansowych - addytywność

Właściwości mieszanki węglowej

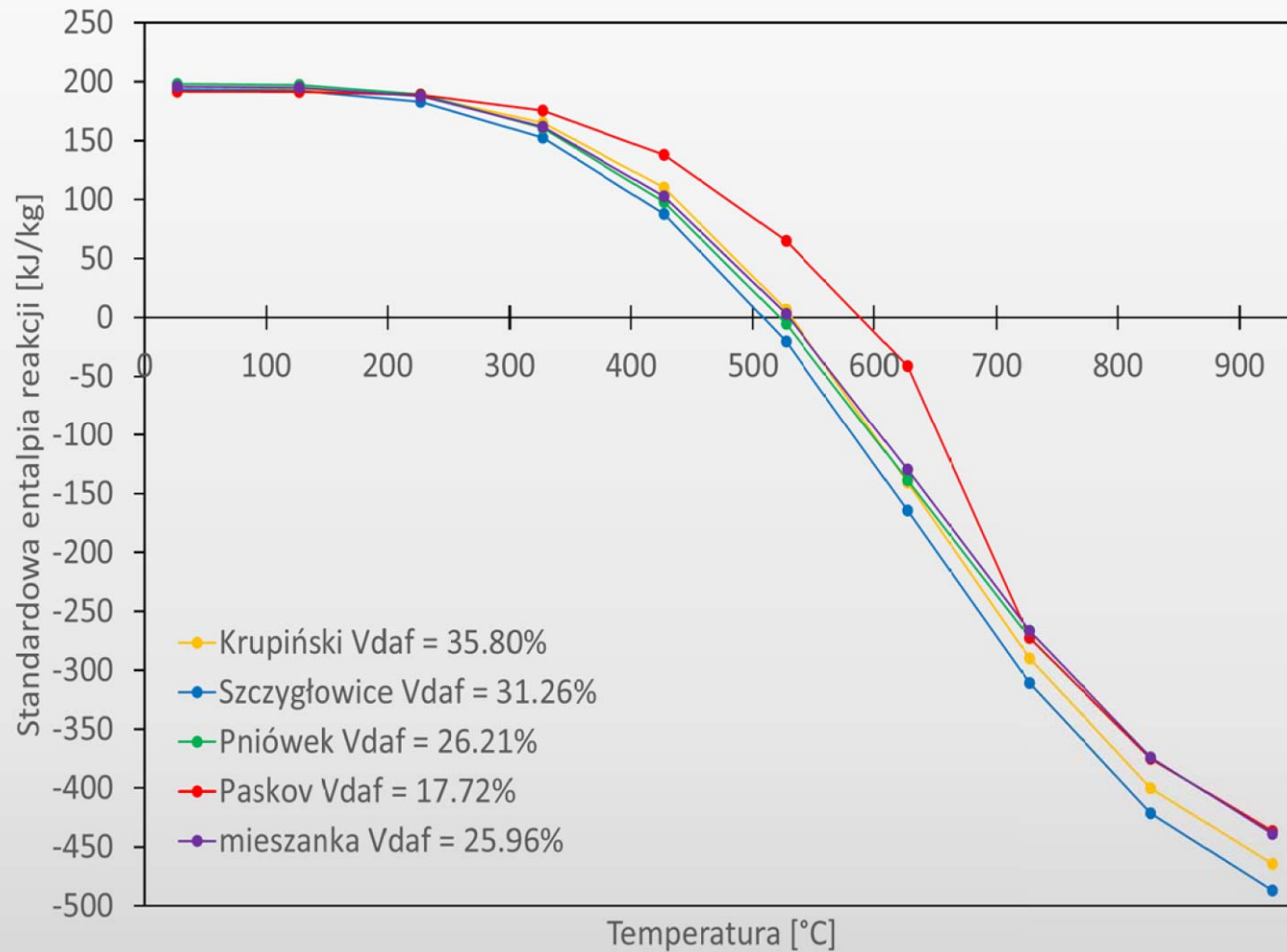
Węgiel	W1	W2	W3.	W4	W5	W6	W7	W8	W9
Zawartość w mieszance [%]	x1	x2	x3	x4	x5	x6	x7	x8	x9

Parametr	W^a	A^a	V^a	S_t^a	S_A^a	S_C^a	C_t^a	H_t^a	N^a	O_d^a
laboratorium	0,90	7,60	23,79	0,61	0,11	0,50	81,30	4,20	1,51	3,94
addytywnie	0.75	7.81	23.74	0.62	0.11	0.51	81.94	4.36	1.33	3.30

Wyniki obliczeń bilansowych

Uzyski	Mieszanka Karbotest	Mieszanka PIROKIN
wilgoć wsadu	0,0780	0,0799
smoła	0,0420	0,0431
woda pirog.	0,0215	0,0207
gaz ocz.	0,0903	0,0882
benzol	0,0112	0,0111
koks	0,7570	0,7568

Wyniki obliczeń bilansowych - entalpia reakcji

Wyniki obliczeń bilansowych - wartości uśrednione

		W1	W2	W3	W4	mieszanka
	[kJ/kg]	-29,20	-4,87	-49,44	-33,29	-26,51

		W1	W2	W3	W4	mieszanka
	[kJ/kg]	1046.201	1113.893	1003.336	956.631	1049.02
	[kJ/kg]	1908.069	1850.321	1934.134	1963.012	1903.363

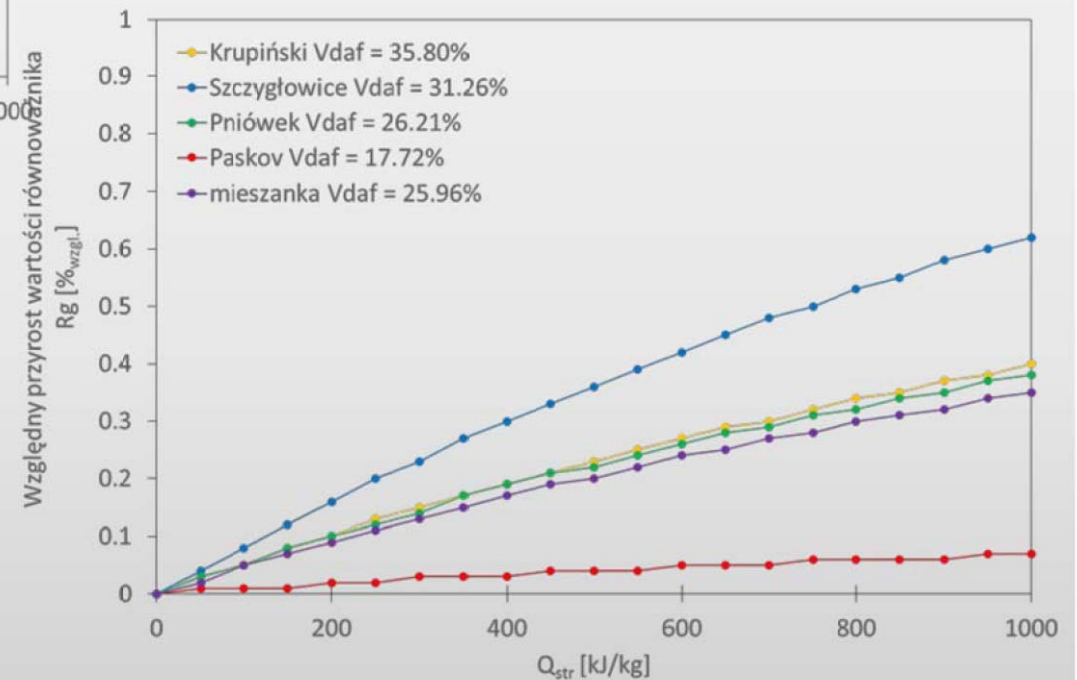
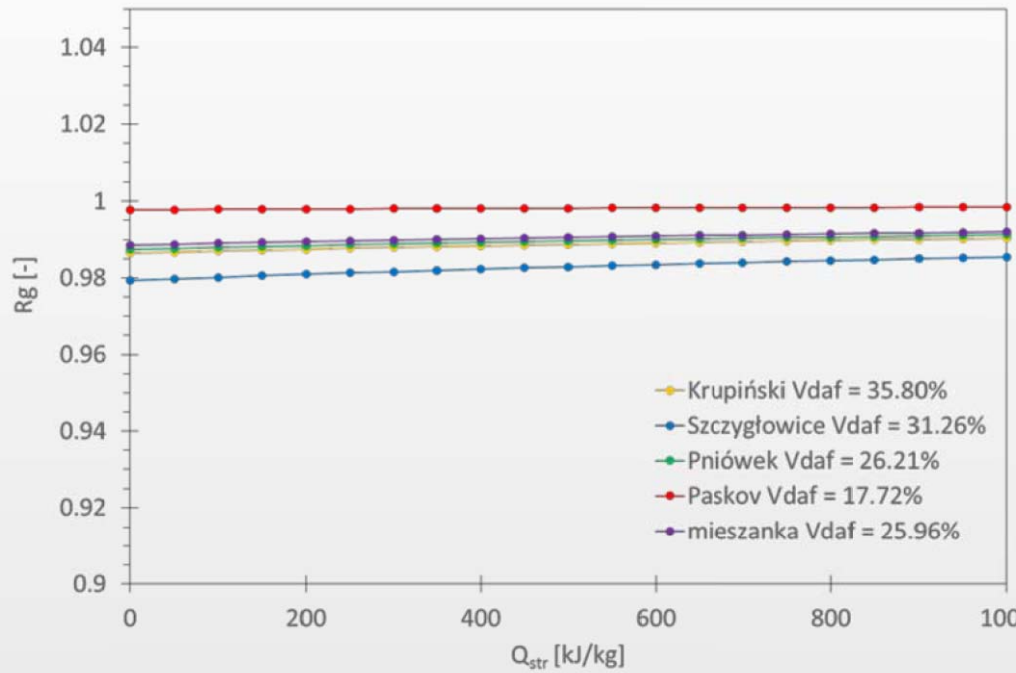

Udział energii chemicznej w entalpii fizycznej koksu

$$R_g = \frac{\Delta_{fiz} h_k + \left(\Delta_p H^0 \cdot \frac{\Delta_{fiz} h_k}{\Delta_{fiz} h_p + Q_{str}} \right)}{\Delta_{fiz} h_k}$$

	W1	W2	W3	W4	mieszanka
R_g	0,987	0,998	0.979	0.986	0.989

Wpływ strat ciepła

Podsumowanie

- Proces koksowania jest procesem termicznej pirolizy węgla, a nie jego spalaniem. Istotnym elementem jest tym samym zawsze konieczność dostarczenia ciepła do układu, które w przypadku baterii koksowniczej pochodzi w całości z opalania gazem koksowniczym.
- Proces pirolizy, zachodzący w komorze koksowniczej, złożony jest jednak z szeregu egzo- i endotermicznych reakcji. Stąd ilość ciepła doprowadzonego z gazem koksowniczym wynika zarówno z zapotrzebowania ciepła na przeprowadzenie w komorze koksowniczej reakcji chemicznych (entalpia chemiczna), jak i podgrzanie w niej koksu oraz lotnych produktów koksowania (entalpia fizyczna), a także pokrycie wszystkich strat tego ciepła.
- Na potrzeby bilansu zapotrzebowania ciepła na proces koksowania, zakładano zerowy sumaryczny efekt cieplny reakcji chemicznych zachodzących w komorze koksowniczej, na co wskazywały praktyczne doświadczenia z eksploatacji różnych baterii koksowniczych, pracujących na różnych mieszankach węglowych i na różnych czasach koksowania.
- Prace przeprowadzone w IChPW w ramach projektu IK pozwoliły zdobyć nową wiedzę i opracować modele analityczne procesu pirolizy-koksowania pozwalające w pełni określić efekty cieplne przemiany w poszczególnych stadiach procesu.
- W celu określenia entalpii chemicznej reakcji pirolizy, pozwalającej na wyznaczenie udziału przemian egzotermicznych w procesie koksowania, niezbędne było przeprowadzenie cyklu eksperymentalnych badań bilansowych procesu koksowania dla węgla i mieszanek wsadowych oraz wykorzystanie wyników oraz osiągnięć badań naukowych powstałych w ostatnich kilku latach.

Podsumowanie

- Niedokładność pomiarowa w kontrolowanych eksperymentach jest nieistotna, a zastosowane metody modelowe i obliczeniowe miały na celu umożliwienie określenia wydajności i składu produktów dla dowolnych temperatur procesu koksowania z błędem nie większym niż wejściowe dane pomiarowe.
- Bilans materiałowy procesu pirolizy węgla obliczany jest w myśl prawa zachowania masy, czyli masa surowców musi być równa masie produktów. W metodologii przyjęto zarówno uzgodnienie bilansu strumieni całkowitych oraz bilansu pierwiastkowego dla głównych produktów w zakresie +/-5%. Ze względu na istotne różnice w składzie chemicznym różnych typów węgla bilans pierwiastkowy pozwala uchwycić także różnice w składzie produktów i efekty termiczne przemiany chemicznej tak skomplikowanej substancji jaką jest węgiel.
- Zebranie danych wyjściowych umożliwiło przeprowadzenie obliczeń modelowych – bilansujących materię i energię. Umożliwia on dla danego węgla lub mieszanki węglowej określić wydajność poszczególnych produktów pirolizy w dowolnej temperaturze procesu oraz uzgodnić bilans pierwiastkowy procesu. W konsekwencji pozwala także na określenie strumieni entalpii chemicznej i fizycznej poszczególnych produktów i efektu cieplnego zachodzącej reakcji w komorze koksowniczej. Model jest oparty o zasady teoretyczne pirolizy węgla oraz weryfikowany jest danymi eksperymentalnymi.

Podsumowanie

- Na podstawie badań laboratoryjnych i eksperymentalnych sporządzano bilanse pilotowego koksowania i poddano weryfikacji wyniki otrzymane z badań modelowych PIROKIN. Wykazano, że dla prognozowania wydajności produktów i ich składu model PIROKIN pozwala uzyskać poprawne wyniki, nie różniące się od siebie o więcej niż 5%. Zweryfikowano również pozytywnie występowanie addytywności pomiędzy wynikami uzyskiwanymi dla pojedynczych węgli i ich mieszanek.
- Dla badanych węgli w oparciu o opracowaną metodologię określono entalpię reakcji pirolizy w każdym jej stadium, tzn. dla kolejnych temperatur wsadu. Na podstawie uzyskanych wyników można stwierdzić, że:
  - W pierwszym okresie koksowania mamy do czynienia z reakcjami endotermicznymi, a w drugim z egzotermicznymi.
  - Średni efekt cieplny reakcji za cały okres koksowania jest egzotermiczny i wynosi w zależności od węgla od -5 do -50kJ/kg.
  - Efekt jest mało istotny w całkowitym bilansie koksowania, o czym wskazuje wartość entalpii fizycznej produktów wynosząca ok. 1900kJ/kg węgla wsadowego.
  - Wskaźnik przemiany z tego powodu mieści się dla badanych węgli w przedziale 0,97-1,00.

Podsumowanie

Podsumowując, należy podkreślić, że opracowana metodologia jest wynikiem prac badawczych i eksperymentalnych prowadzonych w ostatnich 5 latach. Wnosi ona nową wiedzę na temat procesu koksowania przede wszystkim w zakresie termodynamiki przemiany węgla poprzez zdefiniowanie entalpii tworzenia węgla oraz poprzez zbudowanie zweryfikowanego modelu kinetycznego pirolizy obejmującego wszystkie podstawowe składniki gazowe, smołę, benzol oraz koks. W rezultacie możliwe jest obecnie przeprowadzenie obliczeń bilansowych procesu z niepewnością nie większą niż dla znanych i powszechnie bilansowanych procesów spalania w energetyce.